HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בקולב הלך אחר מסמרותיו בסולם הלך אחר שליבותיו בערסי הלך אחר שלשלותיו וחכמים אומרים [א]הכל הולך אחר המעמיד רבא אמר לצדדים קתני יש עליה חותם תכשיט דאיש אין עליה חותם תכשיט דאשה רב נחמן בר יצחק אמר [ב]טומאה אשבת קרמית טומאה [1]כלי מעשה אמר רחמנא וכלי הוא שבת משום משוי אמר רחמנא אין עליה חותם תכשיט יש עליה חותם משוי: ולא במחט שאינה נקובה: [א]למאי חזיא אמר רב יוסף הואיל ואשה [ג]אוגרת בה שערה א"ל אביי ותהוי כבירית טהורה ותשתרי אלא תרגמא רב אדא נרשאה קמיה דרב יוסף הואיל ואשה חולקת בה שערה בשבת למאי חזיא אמר רבא טס של זהב יש לה על ראשה בחול חולקת בה שערה בשבת מניחתה כנגד פדחתה: **מתני'** [ב]לא יצא האיש בסנדל המסומר ולא [ג]ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה ולא בתפילין [ד]ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה °ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים ואם יצא אינו חייב חטאת: **גמ'** סנדל המסומר מאי טעמא אמר שמואל שלפי הגזרה[ה] היו והיו נחבאין במערה ואמרו הנכנס יכנס והיוצא אל יצא נהפך סנדלו של אחד מהן כסבורין הם אחד מהן יצא וראוהו אויבים ועכשיו באין עליהן דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם אויבים רבי אילעאי בן אלעזר אומר במערה היו יושבין ושמעו קול מעל גבי המערה כסבורין היו שבאו עליהם אויבים דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהן אויבים רמי בר יחזקאל אמר בבהכ"נ היו יושבין ושמעו קול מאחורי בהכ"נ כסבורין היו שבאו עליהם אויבים דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהן אויבים באותה שעה אמרו אל יצא אדם בסנדל המסומר אי הכי בחול נמי ליתסר מעשה כי הוה בשבת הוה ביום טוב לישתרי אלמה תנן

משלחין

בקולב. הוא כמין עמוד רחב מלמטה ודק מלמעלה ומיטלטל והחנוני מעמידו לפני חלון חנותו ומסמרין תחובין בו ותולין בהן אבנטים ורצועות למכור: **בערסא.** אישתרייד"א בלע"ז והן מאזנים גדולות לשקול צמר ושעוה ונחשת והן של עץ: **הלך אחר שלשלותיו.** שתלוי בהן ואם של מתכת הן טמאות: **המעמיד.** גוף הטבעת מעמיד החותם והעול מעמיד את סמלוניו והקולב את מסמרותיו והסולם את שליבותיו שהרי בהם קבועים והערסה הוא עץ (א) ארוך שהקנה שקורין ייש"א והלשון תחוב בו והשלשלות קבועות בקנה וכולן העץ ארוך מעמידן שהוא פליי"ל ששתי כפות המאזנים תלויות בב' ראשין: **רבא אמר.** ברייתא דקתני וטבעת הוי תכשיט בין שיש עליה חותם בין שאין עליה חותם לאו ארישא דאיירי בתכשיטי נשים קיימי תרוייהו אלא חד תכשיט דאיש וחד תכשיט דאשה ולצדדין קתני: **טומאה אשבת קרמית.** הא דקתני וטבעת בין שיש עליה כו' לאו ארישא קאי דקרי ליה תכשיט נשים אלא הכי קאמר וטבעת שאמרו שנטמאת בין שיש עליה חותם דלאו תכשיט הוא מיהו כלי מעשה הוא בין שאין עליה חותם דהוי תכשיט וכי קתני רישא תכשיטי נשים אשאין עליה חותם: **למאי חזיא.** לתכשיט דקתני אינה חייבת חטאת: **אוגרת בה שערה.** היוצא חוץ לקישוריה כורכתו סביב המחט ותוחבת המחט בשבכה מתחתיה שלא יראה שערה: **ותיהוי כבירית.** דתנא מתניתין (לקמן דף סג.) בירית טהורה מלטמא ויוצאין בה. והיא כמין אצעדה שעושה לשוקיה מעל בתי שוקיה להדקן שלא יפלו על רגלה: **טהורה.** דלאו תכשיט היא אלא תשמיש לבתי שוקיה והוי (ב) כטבעת הכלים דאמרן טהורות בפרקין דלעיל[ו] ויוצאין בה שצריך לה עם בתי שוקיה ולא הוי משאוי ויוצאין דכיון דלצניעותא היא לא שלפא ומחוי והאי מחט נמי לצניעות דשער באשה ערוה ולא מחויא ואמאי לא תצא לכתחילה: **חולקת.** לכאן ולכאן באמצע ראשה שקורין גריו"א בלע"ז: **ובשבת למאי חזיא.** הרי בשבת אינה חולקת שערה: **טס של זהב יש לה על ראשה.** האחד והשני עוקץ הוי: **בחול חולקת שערה.** בעוקץ: **ובשבת.** תוחבת העוקץ בשבכה והטס שבראשה השני מונח על פדחתה: **מתני' סנדל המסומר.** של עץ הוא ותוחבין מסמרות (ג) למעלה לחזק התחתון עם העליון [ז](העץ עם העור שלמעלה הימנו ויש לו שתי פיות ותוחב רגלו בו) ובגמרא מפרש מאי טעמא גזרו ביה: **ולא ביחיד.** ולא בסנדל יחיד: **בזמן שאין ברגלו מכה.** בש"ס ירושלמי[ח] מפרש דלא ליחשדיה דטעין ליה לחבריה תותי כנפיה. ולשון רבותי דילמא מחייכי עליה ושקיל דשליף ליה וממטי ליה בידים בשכחת שבת. ומיהו בזמן שיש ברגלו מכה שרי ובגמרא בעי בהי מינייהו יהיב ליה: **ולא בתפילין.** כדמפרש טעמא בגמרא (לקמן דף סא.): **ולא בקמיע.** שכותבין וטוענין לרפואה: **שאינו מן המומחה.** אבל בקמיע מומחה שרי דתכשיט הוא לחולה כאחד ממלבושיו: **שריון קסדא ומגפיים.** מפרש בגמרא[ט]: **אינו חייב חטאת.** דכולהו מין מלבושין נינהו בחול למלחמה: **גמ' שלפי הגזירה[י] היו.** בני אדם הנשמטים מן הגזירה היו: **הנכנס יכנס.** הרוצה ליכנס יכנס שהנכנס יראה תחלה שאין אדם רואה: **והיוצא אל יצא.** שמא יש אויבים מבחוץ והוא לא ידע ויראוהו ויבינו שאנו כאן: **נהפך סנדלו.** שיש לו שתי פיות ויכול לנועלו מב' צדדין אבל ניכר מי הוא לפנים ומי הוא לאחור וכשנועלו זה הפוך נראה הנכנס כאילו הוא יוצא וניכר מקומו בקרקע: **והרגו זה את זה.** בדחיקתן שהיו סנדליהן מסומרין כעין אותם שעושין לרגלי הסוסים ראשיהן עבים: **אל יצא.** האיש בשבת כדמפרש לקמיה דבשבת היה מעשה ומעין המאורע אסרו: **אלמה תנן.** במסכת ביצה:

משלחין

רב נחמן בר יצחק אמר טומאה אשבת קא רמית. דאפילו בלאו טעמא דהוי תכשיט[א] לאיש היא טמאה מכל כלי מעשה[ב] והשתא בין לרבא בין לרב נחמן בר יצחק מוקמי תרוייהו כרבי נחמיה ולא מטמא מטעם תכשיט דאשה[ג] אלא מטעם תכשיט דאיש או מטעם דהוי כלי מעשה ולצדדין קתני בין לרבא בין לרב נחמן בר יצחק: **למאי** חזיא. פי' בקונטרס למאי חזיא[ד] והא משוי הוא וקשה לר"י דאם כן מאי משני הואיל ואשה חולקת בה שערה אטו משום הכי לא הוי משוי והא אינו לא מלבוש ולא תכשיט אלא נראה לפרש למאי חזיא למה היא רגילה לצאת בה [ה]בחול אמר רב יוסף כו' ובתר הכי פריך ובשבת למאי חזיא נהי שרגילה לנושאה[ו] בשביל שצריכה לחלק בה שערה בשבת תיהוי משוי כיון דאינו לא מלבוש ולא תכשיט ובקונטרס פי' בסמוך בשבת למאי חזיא והלא בשבת אינה חולקת שערה וקשה לר"י חדא דהא מנא ליה דאסור לחלק בה שיער בשבת[ז] ועוד דאמאי פריך והא אסור[ח] אפילו יהא מותר[ט] תקשה והא משוי הוא[י]: **הואיל** ואשה אוגרת בה שערה. [יא]נראה לר"י שתוחבת המחט בתוך השבכה[יב] ודוחקת את השבכה כדי שלא יפלו שערותיה חוץ לקישוריה[יג] והשתא אתי שפיר דהויא כעין בירית שאוחזת בתי שוקיה שלא יפלו[יד] ולא כפירוש הקונטרס: **ותיהוי** כבירית טהורה ותשתרי. פירש בקונטרס דכי היכי דהתם לא חיישי לדילמא משלפא ומחויא הואיל ולצניעותא עבידא ה"נ לא ניחוש למישלף ואחוויי מהאי טעמא וקשה לר"י דהא [טו]כבלים אין יוצאין בהן בשבת [טז]דחיישינן דילמא משלפא להו משום דהוי תכשיט כמו שאפרש אע"ג דלצניעותא עבידא[יז] כמו בירית דהכל ענין אחד אלא שבירית באחת וכבלים בשתים כדאמרינן לקמן (דף סג:) ועוד דלמה לו להזכיר כאן טהרת בירית הוה ליה למימר ותיהוי כבירית ותשתרי ונראה לר"י דה"פ ותהוי כבירית שיוצאין בה לפי שהיא טהורה משום שאינה תכשיט דאינה נוי לאשה כיון דאינה כ"א באחת והויא כטבעת הכלים דאינה כ"א לצורך בתי שוקים[יח] ה"נ האי מחט שהיא טהורה לפי שאינה אלא כטבעת הכלים תשתרי דאינה תכשיט וא"ת אמאי לא משני השתא כמין טס של זהב יש לה בראשה כדמשני לאידך שינויא דבסמוך וי"ל דאם היתה אוגרת בה שערה לא היתה מניחתה לעולם כנגד פדחתה[יט] ואינה חשובה תכשיט אלא טס וקשה לרשב"א לפירוש זה דכיון דמחט שאוגרת בה שערה היא טהורה היכי קאמר לעיל (דף נב:) אבל לענין טומאה דא ודא אחת היא הרי יש חילוק אפילו בשלימה דאותה שאינה אוגרת בה טמאה ואותה שאוגרת בה טהורה וצריך לומר[כ] דאטומאה נמי פריך ותיהוי טהורה כבירית שהיא טהורה גם תשתרי לצאת בה: **ומניחתה** כנגד פדחתה. השתא לא היה צריך לומר שחולקת בה שערה כלל אלא האמת מפרש: **ושמעו** קול מעל גבי המערה. קול של סנדל המסומר: **לא** [כ]בסנדל המסומר (שייך לע"ב) ולא [ל]במנעל שאינו תפור. תימה לר"י והא קתני סיפא זה הכלל כל שניאותין בו משלחין אותו ביו"ט ומפרש בגמ' דכל שנאותין בו בחול קאמר וסנדל המסומר ניאותין בו בחול ואמאי אין משלחין אותו בי"ט וי"ל דהחמירו בו לפי שבא תקלה על ידו כי היכי דאסר ליה בשמעתין ר' אלעזר בר' שמעון לטלטלו לכסות בו את הכלי או לסמוך בו כרעי המטה אע"פ [מ]שאר כלים שמלאכתן לאיסור שרי לטלטלן לצורך גופן ומקומן וזה הכלל דקתני התם לא קאי אלא אמנעל שאינו תפור[כא] ונראה לר"י דאפי' לרבנן דר' אלעזר דשרי לטלטל לצורך גופו ומקומו אסור לשלחו בי"ט אע"ג דשילוח משום שמחת י"ט חשיב כמו לצורך גופו מדשרי' לשלוח דברים שמלאכתן לאיסור כיון שבאת תקלה על ידו ליכא שמחת י"ט:

אין

מסורת הש"ס

א) [לעיל טו:], ב) לקמן קכג., ג) [גי' הערוך בערך אגד אוגדת], ד) [לעיל נג:] ה) בס"א: השמד, ו) [דף נב.], ז) רש"ל מוחק זה, ח) [שבת פ"ו ה"ב], ט) [לקמן סב.], י) בס"א: השמד, וכן להלן, כ) [צ"ל סנדל], ל) [צ"ל מנעל], מ) [לקמן קכד.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה המעמיד וכו' והערסה הוא עץ הארוך שהוא קנה שקורין: (ב) ד"ה טהורה וכו' והרי הוא כטבעת: (ג) ד"ה סנדל וכו' מסמרות לחזק כצ"ל ותיבת למעלה נמחק:

גליון הש"ס

מתני' ולא בשריון. עי' לקמן סד ע"ב ברש"י ד"ה כל שאסרו:

לעזי רש"י

אישתרייד"א **[אישתדיר"א].** מאזניים (באיטלקית).

ייש"א [יש"א]. מוט, כן של מאזניים.

פליי"ל. קנה-המאזניים.

גריו"א. פסוקת, שביל (בשערות).

רבינו חננאל

קולב. יש מי שאומרים ממיני תכשיט הוא להשמיע קול כדורך בגת ומחזקו במסמרים. **שליבות** ושלשלאות, פשוטות הן. **רבא** אמר הא מתניתא לצדדין קתני, אין עליה חותם תכשיט דאשה, יש עליה חותם תכשיט דאיש. והדין כך הוא שיהא האיש מותר לצאת בטבעת שיש עליה חותם, והאשה בטבעת שאין עליה חותם, מפני שתכשיט הוא להן וכל תכשיט שרי, אלא משום גזירה(א) דרבא כדבעינן למימר לקמן [סד.], דאמר פעמים שהאשה נותנת לבעלה טבעת שאין עליה חותם להוליכה אצל האומן ומניחה באצבעו עד שמגיע אל האומן, ופעמים שהאיש נותן לאשתו טבעת שיש עליה חותם להניחה בקופסא ומניחתה באצבעה עד שמגעת לקופסא, לפיכך אסרו אחד האיש ואחד האשה לצאת בין בטבעת שיש עליה חותם בין בטבעת שאין עליה חותם. רב נחמן בר יצחק אמר טומאה אשבת קרמית כו'. **ולא במחט שאינה נקובה.** אוקימנא כדתניא כמין טס של זהב יש לה על ראשה, בחול חולקת בה שערה, בשבת מנחת על פדחתה, ונוי הוא לה. **לא יצא בסנדל** מסומר כו'. מ"ט שלפי השמד כו'. פשוטה היא.

א) עי' ברשב"א שמחק ע"ד רבינו בזה.

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שג סעיף ט:

כח ב מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ג:

כט ג מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' שא סעיף ז:

תורה אור השלם

1 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הַזָּהָב מֵאִתָּם כֹּל כְּלִי מַעֲשֶׂה: במדבר לא נא

מוסף רש"י

ולא בשריון כו'. משום מראית העין שלא יחשדוהו באיסור (לקמן סד:).

מוסף תוספות

א. לאיש. תוס' הרא"ש. ב. אבל לגבי שבת משום תכשיט הוא, אין עליה חותם תכשיט יש עליה חותם משוי. ריטב"א. ג. דאילו לרבנן אפילו טבעת שיש עליה חותם תכשיט הוא לאשה כדאמר ר' זירא. ריטב"א. (ועי' תוס' הרא"ש וחזו"א כלים סי' יז ס"ק יד, מלא הרעים ספ"א). ד. בשבת. ריטב"א. ה. אפי'. תוס' הרא"ש. ו. בחול. תוס' הרא"ש. ז. דאינה תולשת השיער, אפילו לחוף ולפספס מותר (לעיל נ:) דקי"ל כר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר. פסקי הרא"ש סי' ז'. ח. דמשמע וכו' שאלו היתה חולקת שערה בשבת לא היה בה משום משוי ואמאי. חי' הר"ן. ט. לחלוק בו שערה. תוס' הרא"ש. י. [ד]הרי אין זה תכשיט אלא כלי. חי' הר"ן. שהרי אינה יכולה לצאת בכל הדברים הצריכים לה כיון שאינם לא מלבוש ולא תכשיט, הילכך צריך לפרש כדפי' לעיל. תוס' הרא"ש. יא. פרש"י שער היוצא חוץ לקשוריה כורכתו סביב המחט ותוחבת המחט לתוך קשוריה שלא יראה שערה, ויותר. פסקי הרא"ש סימן ז'. יב. כשהיא רחבה. ריטב"א. יג. ומיהו בנטילת מחט עצמו ליכא גילוי שער אלא שהשבכה משתרבבת ואח"כ יתגלה השער. ריטב"א. יד. שאם היתה שולפת הבירית לא היה שוקה מתגלה מיד אלא לאחר שנפלו בתי שוקיה. תוס' הרא"ש. טו. לקמן גבי בירית טהורה ויוצאין בה בשבת [אמרי']. תוס' הרא"ש. טז. והא דאין יוצאין בכבלים בשבת משום. תוס' הרא"ש. יז. להחזיק בתי שוקיה. תוס' הרא"ש. יח. וע"י כך מותר לצאת בה בשבת דליכא למיחש דילמא שלפא. תוס' הרא"ש, ורשב"א. יט. אלא כנגד העורף. תוס' הרא"ש. כ. דתרתי פריך כלומר תהא כבירית לגמרי. רשב"א. כא. ואידך, שאין ניאותין בו בחול כיון שהוא בלי תפירה. פי' הר"ן.